

Anna Rönström - egensinnig pedagog och flickskolegrundare

Författare:

Ingela Schånberg

Perioden 1865-1885 var flickskolornas expansionsperiod i Sverige. 85 skolor bildades runt om i landet. Högre Elementarskolan i Lund för flickor var en av dem. Skolan startade 1871 i blygsam skala av pedagogen Anna Rönström. Efter studier vid Kungliga Högre Lärarinneseminariet i Stockholm (KHLS) 1867 kom hon till Lund och grundade den skola som i folkmun kom att kallas för Rönströmska.

Anna Rönström var skolans grundare och föreståndarinna. Utbildningsmarknaden växte från mitten av 1800-talet och skolföretagandet blev för många ogifta kvinnor ett sätt att försörja sig. Från 1875 träffades skolgrundare, föreståndarinnor, lärare och andra intresserade av flickors utbildningsmöjligheter vart tredje år på möte i någon av landets större städer för att diskutera skolornas ekonomiska situation, innehållet i utbildningen, lärarnas fackliga frågor mm. Varje skola var självständig och kunde fatta egna beslut om verksamheten. På flickskolemötena fattades ibland resolutioner som kunde vara vägledande eller visa på en enad front mot statsmakten. Anna Rönström deltog från början på många av flickskolemötena, inte bara som passiv deltagare utan som talare och debattör. Hon verkar ha varit en av de främsta förespråkarna för att flickskolan skulle vara examensfri, till skillnad från de statliga läroverkens utbildning till real- och studentexamen. Hennes linje segrade vid införandet av normalskolekompetensen 1909, vilken blev ett intyg på genomgången utbildning, inte en examen. Anna Rönström agerade inte bara lokalt utan var även drivande på det nationella planet i frågor rörande flickors utbildning. Hon hörde till pionjärerna.

Anna Rönström hade mycket bestämda åsikter om flickors utbildning, som ibland skilde sig från både gemene mans och kvinnas, men också från huvudfåran i den etablerade kvinnobildningen. För Anna Rönström var flickans personliga utveckling det viktigaste och målet med utbildningen. Bildning, inte utbildning var huvudsyftet. Hon var därför inte speciellt intresserad av att hennes elever skulle utbilda sig för ett arbete på arbetsmarknaden, t ex inom post- och telegrafverket eller studera till studentexamen. Det enda yrke som hon verkligen accepterade var lärarinnans, där man kunde hjälpa till att utveckla eleven. På 1870- och 1880-talet var många inom flickskolevärlden kritiska till tidens salongsbildning, som ansågs alltför yttlig. Flickskolornas undervisning skulle bjuda mer av djup och allvar. Anna Rönström uttryckte detta på följande sätt: ”Skolan sätter som sitt mål att meddela en uppfostrande undervisning”.

Flickorna i flickskolorna skulle i stort sett lära sig detsamma som pojkarna i läroverken: kristendom, svenska, främmande språk, historia, geografi, naturlära och matematik. I de teoretiska ämnena var flickskolornas matematikkurs väsentligt kortare än läroverkens och undervisning i latin erbjöds i allmänhet inte flickorna. Under ett par år utgjorde Rönströmska ett undantag i detta sammanhang. Att flickor både behövde och kunde lära sig matematik i samma utsträckning som pojkar, var Anna Rönströms bestämda uppfattning, vilket skilde ut henne från många andra flickskolepedagoger. Även när det gällde de främmande språken skilde hon ut sig. Franskan var salongsbildningens huvudämne och detta satte sin prägel på många skolors utbud av undervisning. I Rönströmska var tyskan tidigt huvudspråk och skolan var på detta sätt mer lik pojkläroverken.

I de praktiska ämnena var välskrivning, teckning, sång och gymnastik gemensamma för både läroverken och flickskolorna. Till den speciella kvinnobildningen hörde emellertid handarbete och från 1890-talet huslig ekonomi. Rönströmska var en av de första skolorna i landet som erbjöd undervisning i huslig ekonomi och Anna Rönström tycks ha varit en varm anhängare av det religiöst-nationella, praktiska kvinnobildningsidealet som blev populärt i slutet av 1800-talet.

Anna Rönströms livssyn och moral var grundade i kristen tro, så även hennes pedagogiska grundsyn. Allt hände ihop – samhället, människorna, naturen. Att vara Guds medskapare som lärare eller elev var livets mål och mening. Den flickskolekultur som Anna Rönström representerade var inte meritokratisk. Om pojkläroverken vid denna tid lade vikt vid individualitet, prestation och konkurrens, så syftade flickskolans undervisning enligt Anna Rönström till det motsatta: att underordna sig auktoriteter och att villigt tjäna andra.

Anna Rönström dog 1920, men skolan levde kvar ytterligare några år, tills den 1933 slogs samman med den andra stora flickskolan i staden, Lunds fullständiga läroverk för flickor. Denna skolbyggnad kallas ännu idag kallas för Lindebergsska. Sammanslagningen var ett led i flickskolornas kommunalisering efter den stora skolreformen 1927.

Litteratur:

Mer om Anna Rönström, Högre Elementarskolan I Lund för flickor, hennes ideologi och pedagogik finns att läsa i:

Schånberg, Ingela, De dubbla budskapen. Kvinnors bildning och utbildning i Sverige under 1800- och 1900-talen, Studentlitteratur, 2004.

Socialvetenskaplig tidskrift, nr 2, 1997 under rubriken "Kvinnors utbildning och livskarriärer". Flickskolorna i Lund på 1920- och 30-talet" av Ingela Schånberg.
<http://www.socwork2.gu.se/svt/ARTIKLAR/1997/SCHANBER.PDF>

Artikeln har skrivits för webbplatsen Lärarnas historia och publicerades i mars 2010. För källreferens ange: Författare, Artikelitel, www.lararnashistoria.se, 2010.